

ชื่อย่อ: จิตสาธารณะคุณลักษณะแห่งเมตตาธรรมค้ำจุนโลก¹

Tzuchi: The Charity of Public Mind is Metta to Sustain the World

พลพจน์ เชาว์วิวัฒน์²

Polpojna Chaowiwat³

สุรีย์พร แซ่เอี้ยบ⁴

Sureephon Sae-Eab⁵

(Received: February 2, 2018; Revised: April 19, 2018; Accepted: June 6, 2018)

บทคัดย่อ

ชื่อย่อเป็นองค์กรของชาวพุทธมหายานในไต้หวันที่ทำงานอย่างเสียสละเพื่อสาธารณะไปทั่วโลกด้วยความเมตตากรุณาที่ออกจากจิตใจข้างในดังพระโพธิสัตว์ที่เอื้อเฟื้อเกื้อกูลต่อโลก จิตสาธารณะทำให้สังคมน่าอยู่ ผู้มีจิตสาธารณะมีความสุขและมีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นที่รักของผู้อื่น เพราะมีจิตใจที่เปี่ยมด้วยเมตตากุณานันเป็นธรรมค้ำจุนโลก เมตตาหมายถึงความรัก ความปรารถนาให้เขามีความสุข โดยเฉพาะการมีเมตตาต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งมนุษย์ สัตว์ ต้นไม้ และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ มีความมุ่งมั่น ให้คงอยู่ในสภาพที่ดี จิตสาธารณะผู้เสียสละด้วยเมตตาธรรมย่อมได้ชื่อนักอนุรักษ์ธรรมชาติ การทำงานของมูลนิธิชื่อย่อ จิตสาธารณะทุกคนมีความจริงจังตั้งมั่นในเมตตากุณาเป็นแบบอย่างองค์กรที่บำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมช่วยทำให้โลกน่าอยู่ ผลที่ได้รับนั้นคือความสุขสงบร่วมกันทั้งจิตสาธารณะผู้เอื้ออาทรและบุคคลอื่น ด้วยกิจกรรมที่ดำเนินบนพื้นฐานของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแวดล้อมที่จะส่งผลกระทบไปสู่ทุกๆ ชีวิตบนโลกใบนี้ เพียงแต่แค่ทุกคนยื่นมือออกไปเป็นผู้ให้มากกว่าการเป็นผู้รับ ก็จะเป็นเรื่องที่ดีมีคุณค่า ด้วยจิตใจที่เสียสละเป็นเมตตาธรรมต่อสิ่งแวดล้อม ผู้มีจิตสาธารณะทุกคนก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการช่วยกันค้ำจุนโลกของเราเองให้คงดำรงยั่งยืน ทุกคนก็จะดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้ด้วยความสงบสุขสืบไป

คำสำคัญ: ชื่อย่อ จิตสาธารณะ เมตตาธรรม ค้ำจุนโลก

Abstract

TzuChi is the Foundation of Mahayana Buddhist in Taiwan that sacrifices in working for the public worldwide with loving-kindness and compassion from their mind like the Bodhisattava who possesses great-hearted to for the world. Metta mean loving-kindness. The Public Mind makes the society livable. They are happy and healthy both physically and mentally and loved by others because the mind is full of kindness, which sustains the world. Especially their kindness given to the environment,

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาลัทธิพุทธศาสนาเถรวาท ภาควิชาพุทธจิตวิทยา ปีการศึกษา 2560

² นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

³ Ph.D. student in Buddhist Psychology Program, Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

⁴ อาจารย์ ดร., นักวิชาการอิสระด้านพระพุทธศาสนา.

⁵ Ph.D. Freelance Scholar in Buddhism.

such as human beings, animals, trees and other natural resources. They have good willing to keep everything in good condition. The public mind who sacrifices with mercy is called the environmental conservationist. The public mind is justified as sustaining the world. The principles of Tzuchi Foundation for every public mind in working is sincerely committed in kindness and compassion. This is an example of organization that benefits the public to make the world beautiful. The result is the happiness and peace together not only the public mind but also others, both related or unrelated. With the activities based on the conservation of natural resources, they will give effect to every life on earth, so only a handful of people reaching out to be the givers rather than the ones who wait. This will bring goodness and value. With the sacrificing mind and be kind to the environment, they are considered to be the ones who help sustaining our world more beautifully. Everyone will live in this world with happiness and peace forever.

Keywords: Tzuchi, Public Mind, Metta, Sustain the world

บทนำ

จิตสาธารณะเป็นคุณธรรมที่สำคัญของบุคคล ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุข มีความเข้าใจเพื่อนร่วมโลก ชุมชนเข้มแข็ง สันติ สุขอย่างสงบ เศรษฐกิจมีเสถียรภาพและเป็นธรรม ทุกคนคำนึงถึงสาธารณะซึ่งอยู่เหนือความเป็นส่วนตัวมากกว่าการคิดถึงความเป็นธุรกิจ หรือความเห็นแก่ตัว การทำความดีเพราะเห็นคุณค่าของความดีจิตสาธารณะทำให้ทุกคนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้ เป็นสังคมที่มีการให้และแบ่งปันซึ่งกันและกัน คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง มุ่งดีต่อกัน ดังกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ที่พระราชทานในการเสด็จออกมหาสมาคม ในงานพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2542 ความตอนหนึ่งว่า

“...ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันที่ทุกคนทุกฝ่ายแสดงให้เห็น ทำให้ข้าพเจ้าระลึกถึงคุณธรรมข้อหนึ่งที่อุปถัมภ์และผูกพันคนไทยให้รวมกันเป็นเอกภาพ สามารถดำรงชาติบ้านเมืองให้มั่นคงเป็นอิสระยั่งยืนมาช้านาน คุณธรรมข้อนั้นก็คือไมตรี ความมีเมตตาหวังดีในกันและกัน คนที่มีไมตรีต่อกันจะคิดอะไรก็คิดแต่ในทางสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลกัน จะพูดอะไรก็ใช้เหตุผลเจรจากันด้วยความเข้าอกเข้าใจกัน จะทำอะไรก็ช่วยเหลือร่วมมือกัน ด้วยความมุ่งดีมุ่งเจริญต่อกัน...”

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความมีไมตรี มีเมตตา คิดสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์เกื้อกูล ร่วมมือช่วยเหลือกันนี้เป็นคุณธรรมที่สำคัญอันทำให้เกิดความเจริญ นั่นคือ ความมีจิตสาธารณะอันเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างหนึ่งที่จะต้องปลูกฝังอย่างต่อเนื่องในสังคมไทย อย่างไรก็ตาม หากบุคคลมีความรู้ความเข้าใจเรื่องจิตสาธารณะจะสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดคุณธรรมในการมีจิตใจเอื้อเฟื้อเกื้อกูลต่อบุคคลอื่นในสังคมส่วนรวม รู้จักการเสียสละ ช่วยเหลือส่วนรวม ให้เกิดความดีงามที่ทำให้เป็นสุขได้ ซึ่งผู้ที่มีจิตสาธารณะนี้เป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมจัดได้ว่าเป็นผู้ที่มีคุณธรรมหรือคุณค่าภายใน สังคมไทยนั้นมีหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่ประกอบกิจกรรมเพื่อสาธารณะหรือส่วนรวมนี้อย่างเช่น มูลนิธิฉือจี้ เป็นต้น ซึ่งเป็นองค์กรการกุศลทางพระพุทธศาสนาหายานโดยภิกษุณีธรรมอาจารย์เจิ้งเยียน ประเทศไต้หวัน เมื่อ พ.ศ.2509 บำเพ็ญประโยชน์เพื่อสาธารณะได้แสดงออกถึงความมีเมตตาอย่างไม่มีประมาณตลอดไปจนถึงการดูแลรักษา

สิ่งแวดล้อม มูลนิธิพุทธฉือจี้ดำเนินงานภายใต้หลักการ “ช่วยคนจน สอนคนมี” จนได้แผ่ขยายเข้ามาในประเทศไทยทำงานเสียสละเพื่อเพื่อนมนุษย์โดยไม่หวังผลตอบแทน ตั้งใจทำงานแบบพระโพธิสัตว์ด้วยมหาปณิธานแห่งพุทธจิตว่า “ขอแค่ลงมือทำ” ด้วยคำขวัญว่า “ไม่มีใครที่ฉันไม่รัก” จนมีโรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่เมื่อ พ.ศ.2548 หรือ ค.ศ.2005 (โรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่. 2560) เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์แห่งความดี ในบทความนี้จึงต้องการศึกษาว่าจิตสาธารณะมีความสอดคล้องกับหลักเมตตาธรรมอย่างไร และจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมสิ่งแวดล้อมอย่างไร

จิตสาธารณะ

จิตสาธารณะ (Public Mind หรือ Public Consciousness) ราชบัณฑิตยสถาน (2554) ให้ความหมายของคำว่า “จิต” และ “สาธารณะ” ไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ว่า จิต (mind) แปลว่า ใจ สิ่งที่มีหน้าที่รู้ คิดและนึก จิตสำนึก หมายถึง ภาวะที่จิตตื่นและรู้สามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยกาย สาธารณะ แปลว่า เพื่อประชาชนทั่วไป คำว่า สาธารณะ (Public) เพื่อประชาชนทั่วไป เช่น สวนสาธารณะ โทรศัพท์สาธารณะ บ่อน้ำสาธารณะ ทั่วไป เป็นเรื่องของสังคมส่วนรวม ถ้าเป็นสิ่งที่ต้องใช้ประโยชน์ร่วมกันหรือสาธารณะสมบัติ จิตสาธารณะจึงหมายถึงการตระหนักรู้ตน ที่จะทำสิ่งใดเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

การกระทำของบุคคลแบบมีจิตสาธารณะ เป็นผู้ที่มีความปรารถนาและตระหนักถึง ความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการดูแล เอาใจใส่ และมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม (ณัฐนิชากร ศรีปริญญณ์. 2550, หน้า 20) เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่เกิดขึ้นโดยความสมัครใจ ปรารถนาที่จะช่วยแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม จิตสาธารณะมีความหมายเหมือนกันกับคำว่า จิตอาสา (Volunteerspirit) จิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2542, หน้า 20) จิตสำนึกต่อสังคม (Social Consciousness) (สุพจน์ ทราญแก้ว, 2546, หน้า 13)

จิตสาธารณะมีความหมายเหมือนกับจิตอาสาที่หมายถึง จิตที่พร้อมจะสละเวลา แรงกาย สติ ปัญญาเพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นจิตที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี อันเกิดจากหลักพื้นฐานความคิด 4 ประการ ได้แก่ 1) เป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม มิใช่เพื่อส่วนตัว 2) เป็นการกระทำที่เป็นไปโดยความสมัครใจ 3) ไม่มุ่งหวังผลตอบแทนในรูปสินจ้างรางวัล และ 4) เป็นการอุทิศกำลังกาย กำลังใจ และเวลาให้ส่วนรวม ไม่ใช่อุทิศกำลังทรัพย์ แต่เพียงอย่างเดียว (ปิยะนาถ สรวิสูตร, 2552, หน้า 38) ซึ่งล้วนเริ่มจาก ไม่เบียดเบียนตนเองและคนอื่น แล้วแผ่แบ่งปันเอื้อเฟื้อเกื้อกูลผู้คนและชุมชน (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2550, หน้า 3) ทาน และการเสียสละจึงเป็นคุณธรรมที่ได้รับการยกย่อง

การทำงานแบบจิตสาธารณะมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ทำด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่การถูกบังคับ หรือเพราะเป็นหน้าที่ 2) เป็นงานเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนและสังคมหรือสาธารณะประโยชน์ และ 3) ทำโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงิน ซึ่งผลตอบแทนที่ได้รับ คือความ สุขใจ ความภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ (ปิยะนาถ สรวิสูตร, 2552, หน้า 38)

ดังนั้น จิตสาธารณะเป็นจิตสำนึกที่มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล เมตตา กรุณาต่อผู้อื่น ด้วยความสมัครใจ ผู้มีจิตสาธารณะคือผู้ที่มีความเสียสละ มีเมตตาธรรม รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปัน รู้จักให้ทั้งทรัพย์สิน แรงกาย

สติปัญญา และเวลาแก่ส่วนรวม เพื่อสาธารณะประโยชน์โดยไม่หวังผลตอบแทน แต่จะรู้สึกสุขใจ ซึ่งมีองค์กรทางสังคมที่เป็นการรวมตัวกันของจิตสาธารณะมาร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมส่วนรวม เช่น มูลนิธิพุทธฉือจี้เป็นตัวอย่างดังจะได้แสดงเป็นลำดับต่อไป

ฉือจี้: จิตสาธารณะในสังคมปัจจุบัน

ฉือจี้เป็นองค์กรที่ทำงานด้านจิตสาธารณะของกลุ่มบุคคลจำนวนมากที่รวมตัวกันหรือการเป็นอาสาสมัครเพื่อทำสาธารณะประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นหรือสังคมในรูปแบบต่างๆ มูลนิธิพุทธฉือจี้ได้หวนก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2509 ที่ประเทศไต้หวัน โดยภิกษุณีธรรมมาจารย์เจิ้งเอียน ได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมตามคัมภีร์ “สัทธรรม-ปุณฺณทริปิฎก” ฉือจี้เป็นองค์กรการกุศลที่มีปณิธานต้องการช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ยากไร้ แนวคิดของฉือจี้ คือ ใจที่มี “ความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา” ทำงานช่วยเหลือผู้ซึ่งตกทุกข์ได้ยากและบรรเทาทุกข์สร้างสุข จิตวิญญาณของฉือจี้คือ “ความซื่อสัตย์ซื่อตรง สัจจะ สมณะ” เพิ่มพูนสติปัญญาด้วยการคลี่คลายปัญหาจากเรื่องราวต่างๆ เชิญชวนผู้มีจิตศรัทธามาร่วมสร้างบุญกุศล พัฒนาสังคมที่เปี่ยมด้วยความรักอันยิ่งใหญ่ มูลนิธิฉือจี้เป็นสำนักพุทธนิกายมหายานที่ใหญ่และทรงพลังที่สุดของไต้หวัน ท่านธรรมมาจารย์เคยได้รับรางวัลแมกไซไซจากงานที่ทำนี้ มูลนิธิพุทธฉือจี้ ได้นำหลักธรรมในพรหมวิหาร 4 มาใช้เป็นหลักในการปฏิบัติงานการกุศลต่างๆ (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2560)

นายแพทย์อำพล จินดาวัฒนะ ผู้อำนวยการสำนักปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.) ได้เขียนไว้ในบทความของนิตยสารหมอชาวบ้านว่า “ฉือจี้มองว่าคนทุกคนมีเมล็ดพันธุ์แห่งความดีอยู่ในตัว มีธาตุของความรักความเมตตาอยู่ทุกคน ทุกคนจึงควรฝึกฝนจิตให้รู้จักรักและขอบคุณสรรพสิ่งรอบตัว ชาวฉือจี้จึงนิยมฝึกฝนขอบคุณผู้อื่นอย่างจริงใจและนอบน้อม แม้ไปช่วยเหลือใครๆ ก็ยังขอบคุณผู้ที่ให้ช่วยเหลือ การรู้จักขอบคุณ (กัณเณน) ถือเป็นภารกิจที่จะรักและเคารพในผู้อื่น เป็นการพัฒนาจิตของตนอย่างสม่ำเสมอด้วยความเชื่อด้วยการฝึกเช่นนี้ทำให้ชาวฉือจี้เป็นคนมีจิตใจดี มองคนในแง่บวก มองสรรพสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยความเข้าใจและมีความสุข (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2560)

งานเผยแพร่งานจริยธรรม ด้วยสถานีโทรทัศน์ “ต้าอ้าย” (แปลว่าความรักอันยิ่งใหญ่ หรือสถานีโทรทัศน์แห่งความรักอันยิ่งใหญ่) โดยมีภารกิจในการนำเสนอ “ความจริง ความดี ความงาม” เพื่อเผยแพร่งานจริงสู่สังคมและยกย่องความดีงามของมนุษย์สู่สังคม เป็นช่องทางที่ไม่มีโฆษณา ไม่นำข่าวสารที่มีความรุนแรงบิดเบือน สร้างความโลภมาออกอากาศ รายการมุ่งเน้นเผยแพร่งานเรื่องราวทางบวก ไม่มีการมอมเมาด้วยวัตถุนิยม บริโภคนิยม แต่จะเผยแพร่งานเชิงคุณธรรม เรื่องราวของชีวิตคนที่ทำดี ปฏิบัติดี ผ่านทางละคร ดนตรี นิทาน เพลง และรูปแบบอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างกำลังใจให้คนทำดีและสร้างความประทับใจในสิ่งดีงาม (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2560)

จิตสาธารณะฉือจี้มีลักษณะร่วมที่สำคัญคือ มีจิตใจดี สุภาพอ่อนน้อม ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ให้เกียรติคนอื่น ยิ้มแย้มแจ่มใส และเป็นสุขเสมอเมื่อได้รับการใคร่ครวญ ไม่ว่าที่ไหน ล้วนมีบุคคลไม่แตกต่างกันด้วยว่าเขาสอนให้รักเพื่อนมนุษย์ทุกคนโดยไม่แบ่งแยกฐานะว่า คนรวยหรือคนจน เชื้อชาติใด ฝึกให้ทุกคนมีจิตใหญ่ (มหจิต) ที่จะรักเพื่อนมนุษย์เหมือนกับว่าทุกคนบนโลกนี้เป็นคนในครอบครัวเดียวกัน ในหมู่ชาวฉือจี้เองก็ไม่มีแบ่งชั้นวรรณะ ไม่ว่าจะเป็นกรรมกร ชาวนา ครู นายจ้าง ลูกจ้าง หมอ พยาบาล ฯลฯ

ทุกคนต่างเป็นชาวฉือจี้เหมือนกันหมด แนวพุทธของฉือจี้มองว่า คนทุกคนมีเมล็ดพันธุ์แห่งความดี มีธาตุของความรักความเมตตาอยู่ในตัว ทุกคนจึงควรฝึกฝนจิตให้รู้จักรักและขอบคุณสรรพสิ่งรอบตัว ชาวฉือจี้จึงนิยมฝึกฝนขอบคุณผู้อื่นอย่างจริงใจและนอบน้อม แม้ไปช่วยเหลือใครๆ ก็ยังขอบคุณผู้ที่ให้ตนช่วยเหลือ การรู้จักขอบคุณ (กัณเณ) นี้ถือเป็นการฝึกที่จะรักและเคารพในผู้อื่น เป็นการพัฒนาจิตอย่างสม่ำเสมอ ให้ชาวฉือจี้เป็นคนที่มีจิตใจดี มองคนในแง่บวก มองสรรพสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยความเข้าใจและมีความสุข (อำพล จินดาวัฒน์, 2560)

งานจิตสาธารณะของฉือจี้สะท้อนให้เห็นถึงการมุ่งฝึกฝนตนเองจากการลงมือปฏิบัติจริงอย่างไม่ย่อท้อ การคัดแยกขยะตามชุมชนต่างๆ บรรดาอาสาสมัครที่เลือกทำงานนี้เปรียบเหมือนมดงานโพธิสัตว์หรือพระโพธิสัตว์รากหญ้าที่ก้มหน้าก้มตาแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมอยู่ทั่วไต้หวัน โดยไม่รังเกียจว่าเป็นงานต้อยต่ำ เลือกที่เป็นประโยชน์ไปรีไซเคิล ไปขาย ได้เงินเข้ามูลนิธิฯ รวมแล้วปีละเป็นร้อยล้านเหรียญ เรียกว่าได้ทั้งเงินได้ทั้งบุญและยังได้ฝึกฝนตนเองอย่างสม่ำเสมอ การรักษาสีสิ่งแวดล้อมด้วยการจัดการเพื่อเพิ่มมูลค่าขยะรายได้สำคัญส่วนหนึ่งมาจากการขายขยะเพื่อการรีไซเคิล สถานีคัดแยกขยะ หรือ สถานี recycle ขยะ ซึ่งเป็นจุดที่ได้เรียนรู้การคัดแยกขยะของไร้ค่าให้กลับมามีมูลค่าและยังสอนให้ได้คิดได้เรียนรู้ว่า นอกจากขยะที่ต้อง recycle แล้ว จิตใจของเราทุกคนก็จำเป็นต้อง recycle ด้วย เพื่อให้ชีวิตและการทำงานก้าวเดินทางไปด้วยจิตใจที่เป็นสุขและได้เป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยการเป็นอาสาสมัครนั่นเอง (มูลนิธิสุภาพไทย, 2560)

สำหรับหลักการฝึกตนเป็นชาวฉือจี้ ท่านธรรมอาจารย์เจิ้งเหยียนสอนเพียงให้เข้าถึงจิตวิญญาณที่มีความรักความเมตตาจริงๆ โดยแสดงผ่านพฤติกรรมออกไป ไม่ใช่แค่ปรัชญาทฤษฎีเหตุผล เช่น พระพุทธองค์สอนเรื่องเมตตา ก็ให้ออกไปรักไปเมตตาคนอื่นให้จริง ไปใส่ใจผู้ป่วย ผู้บาดเจ็บ คนยากจนโดยตรงเลย โดยวิธีที่จะบรรเทาความทุกข์ของคนป่วย คนจน อดอยาก ให้ทานวัตถุก่อน ส่วนคนรวยซึ่งมีความทุกข์ใจทั้งๆ ที่มีกินมีใช้ ก็ต้องเปิดโอกาสให้เขาได้เห็นคนทุกข์ยาก เห็นอริยสัจสี่ เห็นถึงอนิจจัง ความไม่เที่ยง โดยพาเขามาร่วมทำประโยชน์จนเขาเองเกิดความรู้สึกว่าการช่วยเหลือคนอื่นเป็นความสุข เขาก็จะยิ่งยินดีที่จะเสียสละมาร่วมกระบวนกรณนี้ ซึ่งทำกันอย่างต่อเนื่อง คนใช้คนจนที่ได้รับความรักความเมตตา เขาก็จะเก็บความประทับใจไว้ในใจเขา ต่อไปเมื่อเขามีโอกาส เขาก็อยากจะทำเช่นนี้กับคนอื่นบ้าง เพราะเขาเคยได้รับจากคนอื่นมาก่อนแล้ว การสอนให้เป็นคนที่มีฝ่ามือขวา (ให้) มากกว่าจะเป็นคนฝ่ามือซ้าย (รับ) (มูลนิธิสุภาพไทย, 2560)

ปัจจุบัน ภารกิจหลัก 4 ด้านของมูลนิธิฉือจี้ คือ ด้านการสังคมสงเคราะห์ การจัดบริการรักษาพยาบาล การจัดการศึกษา และการส่งเสริมวัฒนธรรม ได้แยกย่อยออกไปเป็น 8 กลุ่ม ได้แก่ 1. งานการกุศล (charity) 2. งานด้านการแพทย์ (medical) 3. งานด้านการศึกษา (education) 4. งานด้านมนุษยธรรม (humanitarian) 5. งานการบรรเทาทุกข์สากล (international relief) 6. ธนาคารไขกระดูก (marrow registry) 7. งานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (environmental protection) และ 8. งานอาสาสมัครชุมชน (community volunteers) การทำงานอาสาสมัครต่างๆ เพื่อฝึกการบริการรับใช้ผู้อื่น ฝึกลดตัวตน ฝึกให้รำลึกถึงบุญคุณผู้อื่น จนเข้าไปอยู่ในจิตสำนึก (มูลนิธิสุภาพไทย, 2560)

มูลนิธิฉือจี้ได้แพร่เข้าสู่ประเทศไทยได้ดำเนินการช่วยเหลือสังคมเป็นอันมากด้วยคำขวัญว่า “ไม่มีใครที่ฉันไม่รัก” จิตอาสาของฉือจี้ทุกคนจึงให้การดูแลช่วยเหลือผู้ขัดสนด้วยความรัก มีผู้ร่วมสนับสนุนกิจกรรม

จำนวนมากเพื่อสังคม เช่น โครงการช่วยเหลือผู้ยากไร้ โครงการสนับสนุนด้านการศึกษา โครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัย โครงการบริการชุมชน ร่วมกันทำความสะอาดบ้านเรือนพื้นฟูชีวิตความเป็นอยู่ สู้การร่วมมือกันเป็นผู้พิทักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยการคัดแยกสิ่งของรีไซเคิลของอาสาสมัครจิตอาสาหมู่บ้านหรรษา ร่วมรักษารักษาโลก ด้วยการรณรงค์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คัดแยกสิ่งของรีไซเคิลมาอย่างต่อเนื่อง ด้วยคำขวัญว่า “ความดีไม่มีขาย อยากได้ต้องลงมือทำ” ร่วมฝึกฝน แนะนำเด็กๆ และเยาวชน ตั้งกลุ่ม “อาสาสมัครอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” เด็กๆ ทุกคนทำด้วยความสนุกและมีความสุข อีกทั้งความภูมิใจ รายได้จากการจำหน่ายสิ่งของ รีไซเคิลนี้ จะนำเข้ามาสมทบกองทุนสงเคราะห์ผู้ยากไร้ ร่วมกันรักษารักษาโลกและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคม (จิตจี, 2560)

หนึ่งใน 4 ภารกิจสำคัญของมูลนิธิจิตจี ก็คือ การจัดการศึกษา โดยการศึกษาที่ว่านี้มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การสร้าง “คน” ให้เป็น “มนุษย์” คือผู้มีจิตใจสูง ไม่ใช่มุ่งสอนคนให้มีแต่ความเก่งเพื่อไขว่คว้าหาโอกาสที่เหนือคนอื่นอย่างเขาเป็นเขาตาย ฝึกให้เป็นผู้มีคุณธรรมในการใช้ชีวิตที่ถูกต้อง มีความรักในผู้อื่นเหมือนเป็นญาติพี่น้องร่วมครอบครัวเดียวกัน ให้รู้จักบริการผู้อื่นอย่างนอบน้อมถ่อมตน ให้เกียรติผู้อื่นให้รู้จักขอบคุณสิ่งที่เกิดขึ้นและทุกสิ่งทุกอย่างที่เข้ามาในชีวิต รู้จักสำนึกในบุญคุณของคนอื่นและสรรพสิ่งรอบตัว และให้มีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและการทำงานในอนาคต

โรงเรียนจิตจีเชียงใหม่ (จิตจี, 2560) มีแนวคิดที่ว่า “หัวใจของการเป็นมนุษย์คือทิศทางของการศึกษา” คนทุกคนต้องมีธาตุแห่งความเป็นมนุษย์ ประกอบด้วยศีลธรรม จรรยาบรรณ ความสุจริต และความสะอาดตา สังคมแห่งความรักและความเมตตา พัฒนาความรู้คุณธรรม ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า ด้วยสติปัญญา พลังจิตของโรงเรียน ได้แก่ การปลูกฝังความรัก ความปรารถนาดี และการทำประโยชน์ต่อสังคมและต่อผู้อื่น เรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ส่งเสริมการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมไทย และสิ่งแวดล้อม

โรงเรียนจิตจีเชียงใหม่เป็นแบบอย่างในด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้วัสดุปลูกตัวหนอน ปลูกภายในบริเวณโรงเรียนเพื่อให้ดินได้ระบายความร้อน และการไหลซึมของน้ำฝนลงพื้นดิน เพื่อเป็นการเอื้อต่อการดำรงชีวิตของสัตว์ที่อาศัยอยู่ใต้พื้นดินให้ดำรงชีวิตได้อย่างปกติกว่าการปลูกด้วยปูนซีเมนต์ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้สิ่งมีชีวิตใต้พื้นดินเสียชีวิต หรือไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามธรรมชาติ นอกจากนี้ยังเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาน้ำท่วม เนื่องจากน้ำไม่สามารถไหลซึมลงสู่พื้นดินได้ สิ่งเล็กน้อยเหล่านี้ครูสามารถสอนนักเรียนเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศได้ เพราะเป็นสิ่งที่นักเรียนต้องสัมผัสในชีวิตประจำวันอยู่ทุกวัน ในบริเวณของโรงเรียนมีการทำสระน้ำ 4 แบบเพื่อให้การกักเก็บน้ำแบบรักษาคุณภาพดิน เพื่อช่วยระบบนิเวศได้ นั่นคือ น้ำสามารถไหลซึมลงสู่พื้นดินได้ และช่วยกักเก็บน้ำฝนเพื่อชะลอความเร็วของการไหลของน้ำจากที่สูงสู่ที่ต่ำ ตลอดทั้งไว้รดน้ำต้นไม้ ดอกไม้ในบริเวณโรงเรียนเพื่อให้มีสัตว์ปีกมาอาศัยอยู่ด้วย ทำให้เกิดระบบความสมดุลทางธรรมชาติได้เป็นอย่างดี ซึ่งสระน้ำนี้ยังช่วยผ่อนคลายทางด้านอารมณ์และจิตใจของผู้เรียน นอกจากนี้ยังใช้ไฟกึ่งระบบโซลาร์เซลล์จากแสงอาทิตย์ตามทางเดินในบริเวณของโรงเรียนเพื่อเป็นการประหยัดทรัพยากรไฟฟ้าและค่าใช้จ่าย (จิตจี, 2560)

ผู้เป็นจิตสาธารณะจิตจีฝึกฝนดำเนินชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่สะสม เบียดเบียนผู้อื่น และสรรพสิ่งให้น้อยลง นอบน้อมถ่อมตน ลดตัวเองให้เล็กอยู่เสมอ มุ่งคิดจะทำเพื่อผู้อื่นอย่างสุดใจ จึงเป็นเสมือนต้นแบบให้แก่ลูกศิษย์อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเหนือกว่าคำสอนใดๆ แนวทางพุทธจิตจีที่เคารพยกย่อง

ให้เกียรติแก่คนทุกคนอย่างไม่เลือกชั้นวรรณะ ไม่แบ่งแยก เคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของทุกคน ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนทั้งหลายแบบแนวราบ ก่อให้เกิดความสร้างสรรค์ ความรัก ความผูกพัน ตรงข้ามกับความสัมพันธ์แนวดิ่งที่เกิดแรงกดทับและปฏิสัมพันธ์กันเชิงอำนาจ ทำให้ความรัก ความดี ความงาม เกิดขึ้นได้ยากกว่า ความสำนึกในบุญคุณของทุกคนและทุกสรรพสิ่ง เป็นการฝึกเพื่อลดตัวตนให้เล็กลงอยู่เสมอ (อำพล จินดาวัฒน์, 2560)

ดังนั้น กระบวนการดำเนินงานของฉือจี้ที่มีหลักการหัวใจของความเป็นมนุษย์ ที่ต้องมีพรหมวิหารธรรม 4 ที่เข้าไปอยู่ภายในจิตใจของอาสาสมัครของฉือจี้ที่มีจิตสาธารณะอย่างเต็มเปี่ยม แสดงออกมาในลักษณะของความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีมิตรไมตรี อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ถือตัว บำเพ็ญเพียรโดยเฉพาะด้าน เมตตาบารมีที่แผ่ไพศาลไปทั่วทั้งสิ่งแวดล้อม อันเห็นได้จากการคัดแยกขยะ การจัดสถานที่ในโรงเรียน ฉือจี้ ตลอดจนถึงสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม สถานีโทรทัศน์ด้าย้ายที่เผยแพร่คุณธรรมจริยธรรมทั้งหลายเหล่านี้ จิตสำนึกสาธารณะนี้ให้แพร่หลายออกไปทั่วโลก เพื่อให้โลกอบอุ่นด้วยความรัก ความเมตตา กรุณา ปราบปรามติดต่อกัน ไม่มุ่งร้ายทำลายกันทั้งสิ่งมีชีวิต คือ มนุษย์ ป่าไม้ ต้นไม้และสรรพสัตว์ สิ่งไม่มีชีวิต คือ ดิน น้ำ อากาศ สภาพแวดล้อมต่างๆ อันเกื้อกูลต่อทุกๆ ชีวิตในโลก

ความสำนึกต่อส่วนรวมเป็นลักษณะประการหนึ่งของจิตสาธารณะ เพราะจิตสาธารณะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาจิตใจให้เจริญขึ้น การแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม พร้อมทั้งจะเสียสละและอุทิศตนเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม มีความปรารถนาที่จะช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม จึงควรปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในสังคมไทย หลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทยพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่มีคุณธรรม มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัย รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม (ราชกิจจานุเบกษา, 2559, หน้า 4) คนไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะ (ราชกิจจานุเบกษา, 2559, หน้า 43) ซึ่งจิตสาธารณะของมูลนิธิฉือจี้เน้นเปี่ยมไปด้วยความเมตตา กรุณา (ฉือ แปลว่า เมตตา จี้ แปลว่า กรุณา) เป็นพุทธธรรมในพรหมวิหารธรรม 4 ที่กระทำด้วยสำนึกของไมตรีจิตต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดความสงบสุข

เมตตา กรุณา ในพรหมวิหารธรรม 4

หลักธรรมที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาประการหนึ่ง คือ พรหมวิหารธรรม 4 เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ผู้มีจิตสาธารณะชาวฉือจี้จะมีความเมตตา กรุณาอันเป็นธรรมในพรหมวิหารธรรม 4 พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) อธิบายว่า พรหมวิหารธรรม 4 (2551, หน้า 124-125) หมายถึง ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบ

- 1) เมตตา คือ ความรัก ความปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรี และคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วกัน

2) กรุณา คือ ความสงสาร อยากช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์

3) มุทิตา คือ ความยินดี พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข

4) อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง มีจิตเที่ยงธรรมดุจตรางู ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง

ผู้ดำรงในพรหมวิหาร ย่อมช่วยเหลือมนุษย์สัตว์ทั้งหลายด้วยเมตตา กรุณา เมตตา กรุณา เป็นประการแรกในเบญจธรรมซึ่งคู่กับศีลธรรมในข้อแรกคือ การไม่ฆ่าสัตว์ ต้องมีความเมตตา กรุณา มีจิตเมตตา หรือเมตตาจิต เป็นจิตที่ประกอบด้วยเมตตา ใจมีเมตตา ไม่คิดร้ายทำลายชีวิตของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ด้วยกันหรือสัตว์เดรัจฉาน แม้เพียงแต่การจะกระทำให้อื่นนั้นได้รับความเดือดร้อน เสียหาย เสียใจ ทุกข์ยากลำบาก โศกเศร้า หรือสูญเสีย ดังประโยคที่ว่า เมตตาธรรมค้ำจุนโลก"

การแผ่เมตตาแก่สรรพสัตว์

พระพุทธเจ้าตรัสแก่ภิกษุทั้งหลายถึงวิธีแผ่เมตตาแก่สรรพสัตว์ ทั้งสัตว์มีเท้า และไม่มีเท้า ให้มีความเจริญ พ้นทุกข์ ว่า

เราขอมีเมตตาต่อตระกูลพญาวิรูปักษ์ เราขอมีเมตตาต่อตระกูลพญาเอราปถะ เราขอมีเมตตาต่อตระกูลพญาจันทราบุตร เราขอมีเมตตาต่อตระกูลพญาภัณฑาโคตมกะ เราขอมีเมตตาต่อเหล่าสัตว์ที่ไม่มีเท้า เราขอมีเมตตาต่อเหล่าสัตว์สองเท้า เราขอมีเมตตาต่อเหล่าสัตว์สี่เท้า เราขอมีเมตตาต่อเหล่าสัตว์หลายเท้า สัตว์ไม่มีเท้าอย่าได้เบียดเบียนเรา สัตว์สองเท้าอย่าได้เบียดเบียนเรา สัตว์สี่เท้าอย่าได้เบียดเบียนเรา สัตว์หลายเท้าอย่าได้เบียดเบียนเรา ขอสรรพสัตว์ที่มีลมหายใจ ขอสรรพสัตว์ที่ยังมีชีวิตทั้งมวล จงประสบกับความเจริญ ความเลวร้ายอย่าได้มาแผ้วพานสัตว์ใดๆ เลย พระพุทธเจ้ามีพระคุณหาประมาณมิได้ พระธรรมมีพระคุณหาประมาณมิได้ พระสงฆ์มีพระคุณหาประมาณมิได้ สัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย คือ งู แมงป่อง ตะขาบ แมงมุม ตั๊กแตน หนู มีคุณพอประมาณ เราทำการรักษาแล้ว ทำการป้องกันแล้ว ขอหมู่มนุษย์ผู้มีชีวิตจงหลีกเลี่ยง เรายื่นขนอบน้อมพระผู้มีพระภาค ขอนอบน้อมพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้ง 7 พระองค์ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 7, 2535, หน้า 15-16)

แสดงให้เห็นถึงการมีเมตตาและไม่ทำลายสรรพสัตว์ที่ดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อม แม้ช้างนาฬาคีรีที่ดุร้ายหยาบคาย ชอบฆ่าคนพระพุทธเจ้ายังทรงแผ่เมตตาจิตไปให้จนทำให้ช้างสยบลงได้ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 7, 2535, หน้า 196-197) ทรงสอนไม่ให้คิดร้าย ไม่ทำร้ายที่เป็นเหตุแห่งความทุกข์ อย่าฆ่าหมา อย่าประมาท จะทำให้ตัวเองต้องไปทุกข์ดิ้นเป็นความเดือดร้อน

การแผ่เมตตาในสรรพสัตว์ให้มีความสุข ไม่ควรข่มเหง ดูหมิ่นกัน ไม่ให้ทุกข์ภัยแก่กันและกัน เพราะความโกรธแค้น ควรแผ่เมตตาไปอย่างไม่มีประมาณเหมือนเมื่อบรรณาดีต่อลูกน้อยของตนตลอดเวลาเพื่อการเข้าถึงโลกที่มีความสุข อยู่อย่างพรหมวิหาร ในเมตตสูตร พระพุทธเจ้าตรัสแก่ภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ป่าให้แผ่เมตตาว่า

"... ไม่ควรประพฤติดความเสียหายใดๆ ที่จะเป็นเหตุให้วิญญาณเหล่านี้ตำหนิเอาได้ (ควรแผ่เมตตา

ไปในสรรพสัตว์อย่างนี้ว่า) ขอสัตว์ทั้งปวงจงมีความสุข มีความเกษม มีดินเป็นสุขเกิด คือ เหล่าสัตว์ที่ยังเป็น ผู้หวาดสะดุ้งหรือเป็นผู้มั่นคง ขอสัตว์เหล่านั้นทั้งหมดจงมีดินเป็นสุขเกิด เหล่าสัตว์ที่มีขนาดกายยาว ขนาดกายใหญ่ ขนาดกายปานกลาง ขนาดกายเตี้ย ขนาดกายผอม หรือขนาดกายอ้วน ขอสัตว์เหล่านั้น ทั้งหมดจงมีดินเป็นสุขเกิด เหล่าสัตว์ที่เคยเห็นก็ดี เหล่าสัตว์ที่ไม่เคยเห็นก็ดี เหล่าสัตว์ที่อยู่ใกล้และอยู่ไกลก็ดี ภูตหรือสัมภเวสีก็ดี ขอสัตว์เหล่านั้นทั้งหมดจงมีดินเป็นสุขเกิด ไม่ควรข่มเหง ไม่ควรดูหมิ่นกันและกันในทุกโอกาส ไม่ควรปรารถนาทุกข์แก่กันและกัน เพราะความโกรธและความแค้น ควรแผ่เมตตาจิตอย่างไม่มีประมาณไปยังสรรพสัตว์ คุณมารดาเผ่าถนอมบุตรคนเดียวด้วยชีวิต ฉะนั้น

อนึ่ง ควรแผ่เมตตาจิตอย่างไม่มีประมาณ กว้างขวาง ไม่มีเวร ไม่มีศัตรูไปยังสัตว์โลกทั่วทั้งหมดยุคทั้งชั้นบน ชั้นล่าง และชั้นกลาง ผู้แผ่เมตตาจะยืน เดิน นั่ง หรือนอน ควรตั้งสติไว้ตลอดเวลาที่ยังไม่่วงงนัก ปรากฏเรียกการอยู่ด้วยเมตตาว่า พรหมวิหาร...” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 25, 2535, หน้า 20-22) บัณฑิตพึงศึกษาบุญที่เลิศ มีความสุขเป็นกำไรเท่านั้น คือพึงบำเพ็ญทาน ประพฤติธรรมสม่ำเสมอ และเจริญเมตตาจิต บัณฑิตควรบำเพ็ญธรรม 3 ประการ อันเป็นเหตุเกิดความสุขเหล่านี้ แล้วยอมเข้าถึงโลกที่เป็นสุข ซึ่งไม่มีการเบียดเบียนกัน (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 25, 2535, หน้า 367) ในสังกาสสูตร ได้แสดงอานิสงส์ของผู้ที่ขบสงเคราะห์ มีไมตรี ไม่ตระหนี่ ขอบขี้และจะเป็นผู้มียศว่า “คนขบสงเคราะห์ ขอบสร้างไมตรี รู้เรื่องที่เขายก ปราศจากความตระหนี่ เป็นผู้ขอบแนะนำ ชี้แจงแสดงเหตุผล เช่นนั้น ย่อมได้ยศ” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 11, 2535, หน้า 205)

คุณประโยชน์ของเมตตาหรืออานิสงส์เมตตามี 11 ประการ ได้แก่ (1) หลับเป็นสุข (2) ตื่นเป็นสุข (3) ไม่ฝันร้าย (4) เป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลาย (5) เป็นที่รักของอมนุษย์ทั้งหลาย (6) เทวดาทั้งหลายรักษา (7) ไฟ ยาพิษ หรือศัสตรา ถูกรายบุคคลนั้นไม่ได้ (8) จิตตั้งมั่นได้เร็ว (9) สิ้นน้ำสลด (10) ไม่หลงลืมสติ ตาย และ (11) เมื่อยังไม่บรรลุนิเวศน์ อันยังขึ้นไป ย่อมเข้าถึงพรหมโลก (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 8, 2535, หน้า 494)

นอกจากนี้ พระราชดำรัสของรัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย ในโอกาส วันขึ้นปีใหม่ พ.ศ. 2546 เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2545 ความตอนหนึ่งได้ตรัสถึงสามัคคีธรรม การให้ และความเมตตา เป็นการสงเคราะห์กันเพื่อประสานไมตรีด้วยความจริงใจทำให้มีความสุขว่า

“...การให้ ยังเป็นบ่อเกิดแห่งความสุขอีกด้วย กล่าวคือ ผู้ให้ก็มีมีความสุข มีความอิ่มเอิบใจ ผู้รับก็มีความสุข มีกำลังใจ สังคมส่วนรวม ตลอดจนประเทศชาติ ก็มีความสุข มีความร่มเย็น ในปีใหม่นี้ ข้าพเจ้า จึงปรารถนาอย่างยิ่ง ที่จะเห็นชาวไทย มีความสุขถ้วนหน้ากัน ด้วยการให้ คือ ให้ความรัก ความเมตตาแก่กัน ให้น้ำใจไมตรีกัน ให้ภัยไม่ถือโทษ โกรธเคืองกัน ให้การสงเคราะห์ อนุเคราะห์กัน โดยมุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน ด้วยความบริสุทธิ์ และจริงใจ...”

ดังนั้น เมื่อเห็นถึงอานิสงส์ของเมตตาทั้ง 11 ประการ ที่จะทำให้ชีวิตของตนเองมีความสุข เป็นที่รักของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ผู้ที่มีจิตสาธารณะจึงเป็นผู้ที่จะได้รับอานิสงส์ทั้งหมดนั้นด้วย ตลอดทั้งเป็นผู้อาจหาญ ชี้อตรง เคร่งครัด วาง่าย อ่อนโยน และไม่เย่อหยิ่ง เป็นผู้สันโดษ มีความประพฤติดีงาม มีความสำรวม มีปัญญารักษาตน ไม่คะนอง ไม่ยึดติด ไม่มีเวร ไม่มีการเบียดเบียนใครหรือสิ่งใดๆ ที่รวมอยู่ในสิ่งแวดล้อมให้ได้รับความเสียหาย ตามหลักเมตตาในพรหมวิหารธรรม 4 ตลอดทั้งได้ดำเนินตามกระแส

พระบรมราชาวาท เป็นผู้ฉลาดในสิ่งที่ประโยชน์ บำเพ็ญกรณียกิจด้วยความเสียสละ อดทน อดกลั้น มีน้ำใจ ไม่ตรี มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ไปทั่วทั้งมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อม จิตสาธารณะเป็นผู้ที่ขอบสงเคราะห์ ขอบสร้างไมตรี ปราศจากความตระหนี่ เป็นผู้ขอบแนะนำ ชี้แจงแสดงเหตุผล ย่อมได้ยศ ได้ความสุขที่แท้จริงเป็นความสุขภายใน เมื่อตายไปก็ไปสู่สุคติจนถึงพรหมโลก คุณธรรมการสงเคราะห์กันด้วยเมตตากรุณา ของมูลนิธิจึงนี้เป็นเมล็ดพันธุ์ที่พร้อมจะเติบโตไปทุกที่ ไม่เฉพาะแต่ในประเทศไทยเท่านั้น

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยที่มาจากการขาดจิตสำนึกสาธารณะ อาทิ ปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นตามเมืองใหญ่ล้นเมือง จากการอุปโภคบริโภค ปัญหามลพิษทางน้ำ (Water Pollution) เนื่องจากผู้ใช้น้ำส่วนใหญ่ขาดความรู้และจิตสำนึกรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในขนาดอันใกล้สถานการณของทรัพยากรน้ำอาจเกิดปัญหาใหญ่ถึงขั้นวิกฤติ น้ำในแหล่งน้ำมีคุณภาพลดลง การใช้น้ำฟุ่มเฟือยในกิจการต่างๆ เช่น เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การใช้น้ำในครัวเรือนและธุรกิจบริการต่างๆ ทำให้น้ำเสียเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตทั้งในน้ำ และในบริเวณใกล้เคียงทำให้เสียความสมดุลทางธรรมชาติ เกิดผลกระทบต่อบริบทนิเวศและสิ่งแวดล้อม เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน เพราะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรคและเป็นพาหนะนำโรคต่างๆ สู่มนุษย์ สัตว์ และพืช ทำลายทัศนียภาพ โดยเฉพาะแหล่งน้ำที่ใช้ในการคมนาคมและแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าหรือบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน เพื่อประสงค์ที่ดินเป็นพื้นที่เพาะปลูก การจับจองพื้นที่เพื่อครอบครองทำการเกษตรหรือการลักลอบตัดไม้เพื่อจำหน่าย

นอกจากนั้น ยังมีปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ได้แก่ ปัญหามลพิษทางอากาศ เป็นต้น ซึ่งสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำรายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทยทุกปี โดยยึดขนาดและระดับความรุนแรงของปัญหาที่รัฐบาลและทุกฝ่ายต้องเร่งให้ความสนใจ อาทิ ปัญหาขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่กำจัดหรือนำมารีไซเคิลแบบไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทำให้สารพิษรั่วไหลปนเปื้อนสู่สิ่งแวดล้อม เกิดสารพิษตกค้างและสะสม ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ปัญหาการบุกรุกป่า ปัญหาสถานการณ์น้ำและภัยแล้ง สาเหตุหลักจากสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงและขาดป่าไม้ ถือเป็นปัญหาใหญ่เพราะกระทบเศรษฐกิจ ทั้งเกษตร ประมง ท่องเที่ยว อุตสาหกรรมและสิ่งแวดล้อม ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลที่ความรุนแรง เกิดจากสิ่งปลูกสร้างยื่นเข้าไปในทะเลและแนวทางแก้ปัญหาผิดๆ ในหลายพื้นที่ ตลอดจนทั้งปัญหาการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (TDRI, 2560)

ปัญหาต่างๆ ที่ยกมาแสดงนี้เพื่อต้องการชี้ให้เห็นว่าสิ่งแวดล้อมในโลกปัจจุบันนี้มีความเสียหายอย่างไรบ้าง เมื่อรู้สาเหตุแล้วจะได้หันกลับมาคำนึงว่าตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างไรจะสามารถช่วยเอื้อเฟื้อในส่วนใดได้บ้าง ทุกคนสามารถเป็นจิตสาธารณะโดยการมีส่วนร่วมในการรักษาสภาพที่ดีของแหล่งน้ำได้ด้วยการไม่ทิ้งขยะหรือของเสียลงสู่แหล่งน้ำ การบำบัดน้ำเสียขั้นต้น ก่อนระบายลงแหล่งน้ำหรือท่อระบายน้ำ ช่วยกันลดปริมาณการใช้น้ำ และลดปริมาณขยะในบ้านเรือน ลดหรือหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี ปุ๋ย สารกำจัดศัตรูพืชในกิจกรรมทางเกษตรหรือสารเคมีที่ใช้ในบ้านเรือน ควรนำน้ำเสียกลับมาใช้ประโยชน์ ล้างจานเพื่อลดปริมาณน้ำเสียของแต่ละขั้นตอนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม สร้างจิตสำนึกของประชาชนในตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำและประหยัดการใช้น้ำ (Blogger, 2560)

ปัญหาขยะอิเล็กทรอนิกส์ ต้องช่วยกันคัดแยกขยะจากเครื่องไฟฟ้า ลดขยะต้นทาง คือใช้งานเครื่องใช้ให้ยาวนานและคุ้มค่าที่สุดก่อนทิ้งหรือเปลี่ยนเครื่องใหม่ มีการจัดการซากแบบเป็นมิตรสิ่งแวดล้อม ชุมชน

และทุกคนต้องมีส่วนร่วมเป็นจิตสาธารณะ เพื่อให้การพัฒนาประเทศที่ไม่ก่ออันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน (TDRI, 2560)

จิตสาธารณะเป็นจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม สาธารณะ คือ สิ่งที่มีได้เป็นของผู้หนึ่งผู้ใด จิตสาธารณะจึงเป็นความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะ ในสิทธิและหน้าที่ที่จะดูแลและบำรุงรักษาส่วนรวม ตลอดจนทั้งหมายรวมถึงจิตของคนที่รู้จักความเสียสละ ความร่วมมือร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม จะช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม เช่น การช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การดูแลรักษาสาธารณสมบัติ เช่น แม่น้ำ ลำคลองสาธารณะ ส้วมสาธารณะ หลอดไฟฟ้าที่ให้ความสว่างตามถนนหนทาง แม้แต่การประหยัดน้ำประปาหรือไฟฟ้า ที่เป็นของส่วนรวม โดยใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า ตลอดจนช่วยกันดูแลรักษา ให้ความช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก หรือผู้ที่ร้องขอความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ การร่วมมือกระทำเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา หรือช่วยกันแก้ปัญหา แต่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม

จิตสาธารณะจะเอื้อประโยชน์ของสังคมเป็นหลัก ด้วยความสมัครใจ ตั้งใจในการเสียสละ การแบ่งปันช่วยเหลือ การร่วมมือ การปลอบโยน การไม่เห็นแก่ตัว โดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความสุข เมื่อได้ทำความดี ปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้มีความสุขรวมถึงมีจิตสำนึกต่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีจิตสำนึกต่อสังคมและชุมชน โดยช่วยกันดูแลรักษา เอาใจใส่ต่อสังคมแวดล้อม เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ต้องการแก้ไขปัญหของสังคม และตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยธรรมประการสำคัญคือพรหมวิหารธรรม ได้แก่ เมตตาและกรุณาเป็นหลัก ทำความดีได้โดยไม่ต้องอาศัยใคร แต่ให้มีความละเอียดในการกระทำที่ไม่ดี ละเมิดสาธารณสมบัติ ถ้าทุกคนมีจิตสำนึกร่วมกันจะสามารถช่วยคลี่คลายและแก้ไขปัญหได้ ตลอดจนไม่สร้างปัญหาใหม่ให้เพิ่มมากขึ้น

จิตสาธารณะคุณลักษณะแห่งเมตตาธรรมคำจุนโลก: จิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมที่ได้นำเสนอมาทั้งทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ ป่าไม้ ที่ส่งผลต่อสัตว์ป่า และชุมชนมนุษย์แวดล้อม เพราะว่า น้ำ ทำให้น้ำไม่มีใบ มีดอก มีผล มีร่ม มีชีวิต หากขาดน้ำก็ขาดใบ ขาดดอก ขาดผล ขาดร่ม ขาดชีวิต จิตใจของคนเราก็เช่นเดียวกัน ถ้ามีน้ำใจไม่ตรีก็มีแต่ความรักความอบอุ่น เป็นที่รักใคร่นับถือของเพื่อนบ้าน เป็นปราการป้องกันอันตรายอันประเสริฐ และเป็นบ่อเกิดแห่งบิรารชนคนช่วยเหลือ เมื่อแล้งน้ำใจก็เหมือนต้นไม้ขาดน้ำ บิรารก็ไม่มีมา แม้มาก็จะพากันหนี และมีจำนวนลดลง เพราะความเห็นแก่ตัว คนเห็นแก่ตัวคือคนแล้งน้ำใจ ไม่มีเมตตจิตคิดเมตตานั่นเอง เมื่อขาดน้ำใจไม่ตรีที่มาจากเมตตาในจิตใจของบุคคล จึงทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาเป็นวงจรของมลพิษหรือมลภาวะต่างๆ ทั้งมลภาวะทางน้ำ คือน้ำเสีย ขาดแคลนน้ำ มลภาวะทางอากาศ คืออากาศที่เป็นพิษมีกลิ่นเหม็น คับชื้น อากาศร้อนเกินไป มลภาวะทางดิน มลภาวะทั้งหลายเกิดมาจากการขาดจิตสำนึกสาธารณะ การไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก สภาพของการตัดไม้ทำลายป่า เพื่อบุกรุกครอบครองและเพื่อการค้าไม้ ได้ทำลายทรัพยากรของส่วนรวมประเทศชาติที่เป็นสาธารณสมบัติ ส่งผลให้เกิดเป็นปัญหามลภาวะต่างๆ นั้น ตลอดจนทั้งการอุปโภคบริโภคที่เกินพอดีไม่คำนึงถึงผลเสียที่ตามมา ทำให้เกิดปัญหาขยะล้น ปัญหาแหล่งน้ำเน่าเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ขาดการบำบัดให้ถูกต้อง มูลนิธิอริยเจี ได้มีส่วนร่วมในการฟื้นฟู อนุรักษ์โลก ด้วยการดำเนินโครงการคัดแยกขยะ การมีสิ่งก่อสร้างที่คิดถึงสาธารณะ อาทิ การปูพื้นด้วยอิฐบล็อกตัวหนอน การทำสระน้ำ

การใช้ไฟฟ้าจากโซลาร์เซลล์ เป็นต้น หากองค์กรต่างๆ ได้นำแนวคิดของจิตสาธณะนี้ไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมก็จะช่วยลดปัญหาในโลกไปได้

จิตสาธณะจึงมีความจำเป็นสำหรับสังคมส่วนรวม ทั้งระดับประเทศชาติไปจนถึงโลกของทุกคน ด้วยเหตุที่ในปัจจุบันสภาพทางสังคมมีความแข่งขันกันมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของหน้าที่หรือการทำงาน คุณภาพด้านความรู้ความสามารถอาจจะสูงเยี่ยม แต่คุณภาพทางศีลธรรมกลับลดต่ำลง ถ้าทุกคนขาดศีลธรรมเป็นต้นว่าเมตตา โลกจะต้องพินาศย่อยยับ เราจึงควรร่วมมือกันสรรค์สร้างสังคมให้มีศีลธรรม เพื่อช่วยประคับประคองสังคมให้สงบร่มเย็นตลอดไป (พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตโต ป.ธ.9), 2560) ดังนั้นด้วยเมตตาธรรม ที่มุ่งดี ประารถนาดี มีความรักอย่างไม่จำกัด ทั้งคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม จึงจะสามารถรักษาโลกไว้ได้ดังคำกล่าวที่ว่า เมตตาธรรมค้ำจุนโลก การร่วมกันดูแลสาธณะสมบัติ เคารพสิทธิ์ในการใช้สาธณะสมบัติ ไม่ยึดถือครอบครองมาเป็นของตนและเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถใช้สาธณะสมบัติได้ (สุรตน์ ขวัญบุญจันทร์ และคณะ, 2560, 59) ทรัพยากรธรรมชาติเป็นของทุกคนไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่ง จึงเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของทุกคนในโลกนี้ที่จะต้องมีเมตตาต่อกันยิ่งขึ้นไป ด้วยวิธีการแผ่เมตตาต่างๆ ในเบื้องต้น ให้ทุกๆ สรรพสิ่งมีความสุข ไม่มีการเบียดเบียนกัน ให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้น

การแผ่เมตตาอัน เป็นการเจริญจิตภาวนาเพื่อเป็นการแสดงความรัก ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข สงบสุขร่มเย็น หรือแสดงให้เห็นถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เอื้ออาทร มีมิตรไมตรีทางด้านจิตใจซึ่งกันและกัน โดยระลึกไว้ภายในใจเสมอว่า ถ้าบุคคลใดประสบความทุกข์ โศกโรคภัยพิบัติอดัดด้วยประการใดก็ตาม ก็ขอให้บุคคลเหล่านั้น ผ่านพ้นทุกข์ภัยนั้นๆ โดยเร็วพลัน หรือถ้ามีความสุขความเจริญอยู่เป็นปกติแล้ว ก็ขอให้มีความสุขความสมหวังมากยิ่งขึ้นไป เมตตาธรรมจึงเป็นคุณธรรมของผู้มีจิตใจสูงยิ่งด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเอื้ออาทรแก่ผู้อื่นอยู่เนืองนิตย์ ปราศจากความมั่งร้ายทำลายชีวิตซึ่งกันและกัน จดเว้นการเบียดเบียนทั้งทางร่างกายและจิตใจหรือทรัพย์สิน ไม่ข่มเหงน้ำใจ ไม่แบ่งชนชั้น ตลอดจนละเว้นความอาฆาตพยาบาท หรือความอิจฉาริษยาด้วยประการทั้งปวง เมื่อเมตตาเกิดขึ้นในจิตใจได้แล้ว จะเข้าใจถึงจิตใจของคนอื่นที่เรียกว่า ใจเขาใจเรา เมื่อมีความเมตตาปรารถนาดีต่อกันแล้วย่อมมีจิตใจที่เป็นกุศล ต้องการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นและส่วนรวม พร้อมทั้งจะมีส่วนร่วมเพื่อร่วมมือกันคนละไม้ละมือในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโลกที่ต้นอาศัยใช้ประโยชน์อยู่ให้เป็นปกติในชีวิตประจำวัน อาทิ การไม่สร้างปัญหาขยะ การรู้จักการบริโภคอุปโภคให้พอดีสมดังพระบรมราโชวาทของรัชกาลที่ 9 เรื่องทฤษฎีพอเพียง น้อมนำกระแสพระราชดำรัสมาสู่วิถีชีวิต ร่วมมือกันปกป้องทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ไม่ทิ้งขยะของเสียลงแม่น้ำลำคลอง ไม่ปล่อยปละละเลยในการสั่งสอนลูกหลาน ญาติมิตรในเรื่องจิตสำนึกสาธณะ ให้เป็นผู้มีจิตสาธณะ เพื่อมีส่วนร่วมในการค้ำจุนโลกสืบต่อไป

บทสรุป

จิตสาธณะคือการตระหนักรู้ตนที่จะกระทำสิ่งใดเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยความสมัครใจ จิตสาธณะเป็นคุณธรรมของบุคคลทำให้สังคมน่าอยู่ ผู้มีจิตสาธณะมีความสุขและมีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นที่รักของผู้อื่น เพราะมีจิตใจที่เปี่ยมด้วยเมตตากรุณาอันเป็นธรรมค้ำจุนโลก โดยเฉพาะการมีเมตตาหรือเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่มนุษย์ด้วยกัน สัตว์ ต้นไม้ ทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ มีความมุ่งดี ให้คงอยู่ในสภาพที่ดี ผู้เป็นจิตสาธณะของมูลนิธิธัชจี้มีความจริงใจตั้งมั่นใน

เมตตากรุณาเป็นแบบอย่างองค์กรที่ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมช่วยให้โลกน่าอยู่ และเป็นแบบอย่างความเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่า ควรแก่การยกย่องเชิดชู ผลที่ได้รับนั้นคือความสุขสงบร่วมกัน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแวดล้อมที่จะส่งผลกระทบไปสู่ทุกๆชีวิตบนโลกใบนี้ เพียงแต่แค่ทุกคนยื่นมือออกไปเป็นผู้ให้มากกว่าการเป็นผู้รับ จากจิตใจข้างในที่เสียสละเป็นเมตตาธรรมต่อสิ่งแวดล้อม การทำงานจิตสาธารณะนอกจากจะสร้างสังคมให้น่าอยู่แล้ว ผู้มีจิตสาธารณะยังมีความสุขกับการใช้ชีวิตมากขึ้น และมีสุขภาพดี ความสุขจากการทำงานจิตสาธารณะเป็นความสุขภายในที่เป็นอิสระจากวัตถุภายนอกที่ช่วยให้เรารู้จักตนเองมากขึ้นที่สำคัญคือ การได้รับความสุขแท้ที่มีความมั่นคงยั่งยืนกว่าความสุขเทียมหรือสุขชั่วคราว ผู้มีจิตสาธารณะก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการช่วยกันค้ำจุนโลกของเราเองให้คงดำรงยืนยงขึ้น ทุกคนก็จะดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้ด้วยความสงบสุขสืบไป

บรรณานุกรม

- ฉือจี. (2560). **มูลนิธิตุทธฉือจี**. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2560 จาก <http://tzuchi.ac.th/th/index.php/typography/2014>.
- ฉือจี. (2560). **ฉือจีประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2560 จาก <http://www.tzuchithailand.org>.
- ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์. (2550). **การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยะนาถ สรวิสูตร. (2552). **แรงจูงใจของผู้นำเยาวชนจิตอาสาในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม: กรณีศึกษาสภาเยาวชนกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตฺโต ป.ธ.9). (2560). **เมตตากรุณา**. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2560 จาก <http://www1.onab.go.th/index.php?option=com>.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มูลนิธิสุขภาพไทย. (2560). **มูลนิธิตุทธฉือจี ความประทับใจที่ไม่รู้ลืม**. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2560 จาก <https://www.thaihof.org/main/article/detail/2537>.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2559). **ประกาศ เรื่องแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)**, เล่ม 133 ตอนที่ 115 ก 30 ธันวาคม 2559.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554**. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2560 จาก <http://www.royin.go.th/dictionary>.
- โรงเรียนฉือจีเชียงใหม่. (2560). **ประวัติโรงเรียน โรงเรียนฉือจีเชียงใหม่**. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2560 จาก <http://www.tzuchi.ac.th/th/index.php/typography/2014-06-18-01-52-50>

- วรากรณ์ สามโกเศศ. (2560). **มูลนิธิพุทธจีโอจีไต้หวัน**. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2560 จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/tocare/2007/09/17/entry-3>.
- สรณีย์ สายศร. (2556). **การบูรณาการหลักการทางพระพุทธศาสนาในการทำงานจิตอาสา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2550). ทานและการอาสาสมัคร. **มติชน**. 18 มิถุนายน 2550. หน้า 3.
- สุพจน์ ทราญแก้ว. (2546). "จิตสำนึกสาธารณะ การก่อรูปและกระบวนการเสริมสร้าง". **วารสารเพชรบุรีวิทยาลัย**, 4(1), 1-13.
- สุรัตน์ ขวัญบุญจันทร์ และคณะ. (2560). การพัฒนารูปแบบการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสรุปอ้างอิง. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 19(1), 50-64.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2542). **วาระการวิจัยแห่งชาติในภาวะวิกฤตเพื่อฟื้นฟูชาติ**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- อำพล จินดาวัฒน์. (2560). **บทความพิเศษ : จิตอาสา พลังสร้างโลก บทเรียนรู้จากขบวนการพุทธจีโอจีไต้หวัน ขบวนการที่เน้นหัวใจของความเป็นมนุษย์**. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2560 จาก http://www.vitheeбудdha.com/main.php?url=news_view&id=200&cat=C.
- Blogger. (2560). **ปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2560 จาก <http://aillonemio123.blogspot.com/2012/12/blog-post.html>.
- TDRI. (2560). **5 ปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับชาติใหญ่ที่ไทยท้าทายพัฒนา**. สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2560 จาก <https://tdri.or.th/2016/08/2016-08-14/>.